

Accountantsverslag Waterschap Aa en Maas

Eindhoven, 30 maart 2018

Waterschap Aa en Maas
t.a.v. het Algemeen Bestuur
Pettelaarpark 70
5216 PP 'S-HERTOGENBOSCH

Eindhoven, 30 maart 2018

Betreft: **Accountantsverslag boekjaar 2017**

Geachte leden van het Algemeen Bestuur,

Hierbij bieden wij u het accountantsverslag aan naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole.

Onze opdracht is het controleren van de jaarrekening van Aa en Maas op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid. Wij hebben hiervoor in oktober een interim-controle verricht. De bevindingen hieruit zijn reeds in een separate management letter aan u gerapporteerd.

Aansluitend hebben wij in maart 2018 de jaareindecontrole uitgevoerd. De jaareindecontrole is gericht op het vormen van een oordeel over getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening in overeenstemming met de Nederlandse regels voor financiële verslaggeving voor Waterschappen.

Dit accountantsverslag bevat de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de jaareindecontrole. Waar mogelijk doen wij aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Deze aspecten doen geen afbreuk aan ons goedkeurend oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2017.

Wij hebben dit accountantsverslag in concept besproken met de medewerkers van Concernstaf en Informatiestaf op 30 maart jl.

Wij zullen dit verslag toelichten aan de leden van de AFZ tijdens de vergadering van 17 mei 2018 jl.

Mocht u na het lezen van dit verslag nog vragen of opmerkingen hebben vernemen wij die uiteraard graag.

Wij willen de betrokken medewerkers van Waterschap Aa en Maas bedanken voor de samenwerking gedurende de controlecyclus.

Met vriendelijke groet, namens ons hele team,

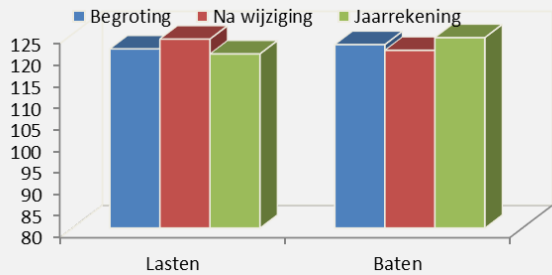
w.g. mr. drs. H.W. Jansen RA RV

Inhoudsopgave

1. Management samenvatting	1
2. Ons oordeel	3
3. Belangrijkste bevindingen 2017	5
4. Overige aanbevelingen	10
5. Overige aspecten	13
Bijlage I – overzicht van interim bevindingen	16
Totaal aantal pagina's:	17

1. Managementsamenvatting

1.1. Management samenvatting

Ons oordeel	Belangrijkste bevindingen 2017	Positief resultaat in 2017 (x € 1 miljoen)												
- Een getrouw beeld van de in de jaarrekening verantwoorde exploitatie en financiële positie 2017 - Baten en lasten, alsmede balansmutaties zijn rechtmatig tot stand gekomen - Geen rechtmatigheidsfouten buiten de tolerantie geconstateerd - Geen significante tekortkomingen in de interne beheersing, wel enkele punten voor verbetering	- Voorziening dubieuze belastingdebiteuren - Zuiveringsheffing uit voorgaande jaren - Resultaatverdeling SNB - Functiescheiding inkoopproces	 <table><caption>Data for Bar Chart: Positief resultaat in 2017 (x € 1 miljoen)</caption><thead><tr><th>Categorie</th><th>Begroting</th><th>Na wijziging</th><th>Jaarrekening</th></tr></thead><tbody><tr><td>Lasten</td><td>120</td><td>122</td><td>118</td></tr><tr><td>Baten</td><td>120</td><td>118</td><td>122</td></tr></tbody></table> Het resultaat over 2017 wordt in belangrijke mate beïnvloed door incidentele posten waaronder de resultaten uit de Switch transactie (€ 3,4 miljoen) alsook als gevolg van de dotatie voorziening voor dubieuze debiteuren (€ 1,3 miljoen).	Categorie	Begroting	Na wijziging	Jaarrekening	Lasten	120	122	118	Baten	120	118	122
Categorie	Begroting	Na wijziging	Jaarrekening											
Lasten	120	122	118											
Baten	120	118	122											
Overige opmerkingen en aanbevelingen														
- Opbrengsten vanuit Waterschap De Dommel - CAO verplichtingen	Optimalisatie financial accounting													

2. Ons oordeel

2.1. Ons oordeel

Gehanteerde controle- en rapporteringstolerantie

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2017 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controle verordening en uw controleprotocol d.d. 17 november 2017.

Goedkeuringstoleranties

Fouten	1% van het totaal van de lasten (excl. dotatie reserves) €	1.203.920
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten (excl. dotatie reserves) €	3.611.760

Rapportagetoleranties

De rapportagetoleranties voor fouten en onzekerheden zijn door u op 5% van de hoofdkostensoort gesteld, met een minimum van € 200.000

Goedkeurende controleverklaring

De jaarrekening 2017 geeft een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva per 31 december 2017 in overeenstemming met de Waterschapswet. De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2017 zijn tevens in alle van materieel zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen en zijn in overeenstemming met de wet- en regelgeving zoals opgenomen in het door het Algemeen Bestuur vastgestelde normenkader. Wij verstrekken derhalve een goedkeurende controleverklaring. Deze controleverklaring alsmede een gewaarmerkte versie van de jaarrekening doen wij u separaat toekomen.

Jaarverslag verenigbaar

Ingevolge artikel 109 lid 3d van de Waterschapswet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening. De programmaverantwoording hebben wij marginaal getoetst wat zoveel betekent als het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden. De accountantscontrole omvat derhalve geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en/of volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording.

Interne beheersing

De kwaliteit van de administratieve organisatie en interne controle binnen het Waterschap, voor zover in het kader van de jaarrekeningcontrole van toepassing, vinden wij toereikend. Wel hebben wij enkele punten ter verbetering. We constateren dat de ambtelijke organisatie aanbevelingen uit de management letter actief oppakt en dat er continue aandacht is voor een verdere verbetering.

3. Belangrijkste bevindingen 2017

3. Belangrijkste bevindingen 2017 (1/4)

Bevinding	
Voorziening dubieuze belastingdebiteuren	Opmerking In 2017 heeft de BSOB geconcludeerd dat er sprake is van forse achterstanden in het invorderen van opgelegde belastingaanslagen (over voorgaande jaren) en dat hierdoor de voorziening voor dubieuze debiteuren mogelijksterwijs te laag is ingeschat. Wij begrijpen dat inmiddels maatregelen zijn genomen uit hoofde van de invordering van deze achterstanden. Als gevolg hiervan is door de BSOB – in samenspraak met al haar deelnemers – besloten om de uitgangspunten/rekenregels voor het bepalen van de voorziening dubieuze belastingdebiteuren te herzien. Deze aanpassing heeft als gevolg dat de voorziening dubieuze debiteuren per 31 december 2017 met € 1,4 miljoen is toegenomen ten opzichte van 2016 tot een totaal van € 1,7 miljoen. De forse stijging wordt veroorzaakt door het feit dat het Waterschap nog relatief veel oude openstaande belastingdebiteuren heeft (ultimo 2017 ouder dan 2016 ad € 2,2 miljoen). Wij hebben de voorziening en bijbehorende schattingen besproken met de verantwoordelijke functionarissen en hierop detailwerkzaamheden verricht. Op basis hiervan hebben wij geconstateerd dat de getroffen voorziening posities bevat (€ 100k) zonder dat hier openstaande posten tegenover staan waardoor de voorziening op dit punt te hoog wordt weergegeven. Tevens merken wij op dat er gedurende 2017 een relatief forse afloop van openstaande vorderingen uit oudere jaren heeft plaatsgevonden. Hierdoor bestaat de kans dat gegeven de gehanteerde (dynamische) methodiek de voorziening mogelijksterwijs te hoog is weergegeven. Wij hebben overigens geen indicatie dat de verantwoorde reservering materiële onjuistheden bevat. Desondanks adviseren wij het Waterschap om de waardering van belastingdebiteuren periodiek te (blijven) beoordelen/monitoren mede in relatie tot de invoering van beheersmaatregelen rondom de invordering van achterstanden bij de BSOB.

3. Belangrijkste bevindingen 2017 (2/4)

Bevinding	
	Opmerking
Zuiveringsheffing uit voorgaande jaren	In 2017 heeft de BSOB namens het Waterschap voor € 2,3 miljoen aan zuiveringsheffing opgelegd welke toe zien op de belastingjaren 2015 en 2016. Normaliter worden belastingbaten toegerekend aan het betreffende boekjaar en opgenomen in als balanspost (nog op te leggen aanslagen). Het Waterschap verantwoord soortgelijke zuiveringsheffingen- in relatie tot de bepalingen uit het financiële beleid - echter als belastingbate in het jaar waarin de voorlopige/definitieve belastingaanslag feitelijk is opgelegd.
	Wij begrijpen dat deze systematiek is gekozen door het feit dat op het moment van opstellen van de jaarrekening de definitieve aanslag c.q. eindafrekening van betreffende (meet)bedrijven nog niet definitief bekend is. Gezien het feit dat posities inherent genomen - als gevolg van conjuncturele schommelingen over tijd - moeilijk zijn in te schatten wordt hieromtrent voorzichtigheid betracht.
	Wij hebben de verantwoorde belastingbate beoordeeld en hierop detailwerkzaamheden verricht. Op basis hiervan constateren wij dat er in 2017 sprake is van een aanzienlijke toename (circa € 1,0 miljoen) van voorgenoemde belastingbaten. Tevens constateren wij dat er sprake is van positieve als negatieve afrekeningen. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen indicatie dat de post materiele onjuistheden bevat.
	Desondanks adviseren wij het Waterschap om de voorgenoemde methodiek en de bijbehorende procedures (samen met de BSOB) periodiek te blijven beoordelen enerzijds teneinde ongewenste schommelingen in de belastingbaten te voorkomen en anderzijds om inzicht te verkrijgen/behouden in de volledigheid van de afwikkeling van de belastingstromen over voorgaande jaren.

3. Belangrijkste bevindingen 2017 (3/4)

Bevinding	
Bevinding	Opmerking
Resultaatverdeling SNB	SNB heeft over 2017 een negatieve brutomarge op slibverwerking voor derden gerealiseerd. Dit wordt met name veroorzaakt door de hoge kosten die SNB heeft moeten maken om slib van derden extern te laten verwerken. Dit laatste is het gevolg van het hogere aanbod van slib door andere waterschappen mede doordat energiefabrieken later zijn opgestart dan initieel gepland.
	De kosten van SNB moet worden verdeeld over de aandeelhouders, waaronder Waterschap Aa en Maas. Op dit moment is er discussie tussen de aandeelhouders over de wijze waarop de kosten, met name het verschil tussen de begrote positieve bruto marge derden en de gerealiseerde negatieve brutomarge moet worden verdeeld. De uitkomsten van dit overleg en de financiële gevolgen ervan voor Waterschap Aa en Maas zijn op het moment van het opmaken van de jaarrekening 2017 nog onzeker.
	Op basis van de verslaggevingsregels wordt er geen post opgenomen in de jaarrekening indien deze niet betrouwbaar kan worden ingeschat. In plaats daarvan moet de post worden toegelicht als een niet uit de balans blijkend risico. Waterschap Aa en Maas heeft in de jaarrekening een toereikende toelichting opgenomen waarin dit risico wordt geduid. Wij kunnen hiermee onder de gegeven omstandigheden instemmen.

3. Belangrijkste bevindingen 2017 (4/4)

Bevinding	
Bevinding	Opmerking
Functiescheiding inkoopproces	Tijdens onze controle hebben wij opgemerkt dat er, handelend binnen de kaders, voor inkopen van goederen en diensten bij derden op basis van de administratie niet alle inkopen lopen via de verplichtingenadministratie waardoor de functiescheiding wordt afgedwongen tussen inkopen/ bestellen, ontvangen goederen/ diensten en accorderen facturen. Voor de facturen welke zonder de inkooporder-registratie lopen gelden afzonderlijke afspraken in het kader van prestatie toetsing en het organiseren van de functiescheiding (oa op het gebied van 'blauwe kosten soorten'). Dit wordt ten dele ondervangen door een functiescheiding binnen het factuurvolgsysteem. De totale omvang van de inkooptransacties waarbij geen sprake van functiescheiding is en welke niet via de inkooporderadministratie lopen bedraagt voor boekjaar € 1,4 mln. Hiervan heeft een groot deel betrekking op ICT kosten, huisvestingskosten, verzekeringen etc. Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij dit punt gemeld en uiteindelijk zijn er gedurende de jaareindecontrole in samenwerking met de concern controller aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de jaarrekening 2017 geen fouten van materieel belang bevat. Wij adviseren om het nieuwe financiële systeem zodanig in te richten dat wordt gewaarborgd dat bij inkooptransacties met betrekking tot goederen en diensten in beginsel altijd tenminste twee functionarissen betrokken zijn: een functionaris die de bestelling plaatst en een functionaris die vaststelt dat de goederen of diensten aan het Waterschap zijn geleverd. Daarnaast is het van belang dat deze functiescheiding en de levering van de prestatie eenvoudig op basis van de administratie kunnen worden aangetoond.

4. Overige opmerkingen en aanbevelingen

4. Overige opmerkingen en aanbevelingen (1/2)

Bevinding	
Opbrengsten vanuit Waterschap De Dommel	Opmerking
	Buiten het reguliere belastingproces is er jaarlijks sprake van circa € 1,5 miljoen aan ontvangsten in verband met het zuiveren van afvalwater binnen het gebied van Waterschap De Dommel vanuit de gemeente Vught op de RWZI in Den Bosch. In dit gebied legt Waterschap De Dommel de zuiveringsheffing op aan bedrijven en ingezetenen. De bijdrage hieruit wordt doorgestort aan Waterschap Aa en Maas.
	Wij hebben bij de interim-controle geconstateerd dat er onvoldoende beheersing is met betrekking tot deze geldstromen. Wij hebben vastgesteld dat er in door Waterschap Aa en Maas als onderdeel van de VIC met Waterschap De Dommel aanvullende afspraken zijn gemaakt om inzicht te verkrijgen in het achterliggende belastingproces alsook in het kader van de volledigheid van belastingopbrengsten (met name VE's).
	Wij kunnen instemmen met deze aanvullende afspraken, maar willen het belang van het periodiek strikt monitoren van betreffende opbrengstenstroom nogmaals benadrukken.
Bevinding	
CAO verplichtingen	Opmerking
	De onderhandelingen over een nieuwe CAO lopen inmiddels al geruime tijd maar zijn in een impasse geraakt waarna de vakbonden de onderhandelingen afgebroken. Doordat de uiteindelijke uitkomsten van de onderhandelingen nog niet geheel duidelijk zijn, is besloten om de kosten van reeds - in het kader van de onderhandeling - gedane toezeggingen niet te voorzien in 2017. Dit feit is op adequate wijze toegelicht in de jaarrekening als onderdeel van de risicoparagraaf/weerstandsvermogen. Wij achten huidige verwerkingswijze onder de gegeven omstandigheden acceptabel.

4. Overige opmerkingen en aanbevelingen (2/2)

Bevinding	
	Opmerking
Optimalisatie financial accounting	Vanuit de eindejaarscontrole vallen ons ten aanzien van financial accounting de volgende zaken op: • Finance & control-medewerkers zijn een relatief lange periode bezig met het verzamelen en analyseren van financiële informatie die vervolgens relatief laat als jaarrekening beschikbaar komt. Dit resulteert inherent genomen in hoge kosten en het gegeven dat medewerkers met specifieke dossierkennis niet beschikbaar zijn voor andere relevante taken. Dit is niet wenselijk. Tevens worden in het financiële afsluittraject een bovengemiddeld aantal administratieve correcties verwerkt welke veelal toezien op posities met verbonden partijen. • Bepaalde paragrafen van de jaarrekening (bijvoorbeeld verbonden partijen) zijn erg uitgebreid. Gezien het risicoprofiel op dit moment is er geen aanwijsbare reden voor een dergelijke uitgebreide toelichting. Door desondanks een zeer uitgebreide toelichting op te nemen wordt het inzicht dat de jaarrekening als geheel geeft, in de financiële positie en risico's van het Waterschap, beperkt. Wij adviseren het financiële afsluitproces verder te stroomlijnen waardoor betrouwbare informatie tijdig beschikbaar komt. Dit ondersteunt het besluitvormingsproces optimaal en verbetert het verwerkingsproces rondom posities met verbonden partijen.

5. Overige aspecten in relatie tot onze controle

5. Overige aspecten in relatie tot onze controle (1/2)

Er is geen sprake van een beperking in reikwijdte van onze controle	Er zijn geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle opgetreden. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers van Waterschap Aa en Maas de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Controleverschillen	Wij hebben de volgende gecorrigeerde controleverschillen - groter dan de rapportagetolerantie - geconstateerd: Herrubricering subsidiegelden ad € 1,7 miljoen; het Waterschap is abusievelijk vergeten de ultimo 2016 aanwezige subsidieverplichtingen (BO2) naar aanleiding van de besteding in 2017 over te hevelen naar de materiele vaste activa. Er zijn geen niet-gecorrigeerde controleverschillen.
Fraude	Er zijn gedurende 2017 geen fraudegevallen geconstateerd en er zijn ons eveneens geen vermoedens van fraude bekend.
Claims en juridische procedures	Er zijn geen belangrijke (dreigende en niet gewaardeerde) claims en/of juridische procedures met een mogelijke materiele impact op de cijfers per ultimo 2017.
Gebeurtenissen na balansdatum	Er zijn geen (belangrijke) gebeurtenissen na balansdatum anders dan hetgeen opgenomen in de niet uit de balans blijkende verplichtingen.
Schattingen	De opstelling van de jaarrekening vereist dat het Dagelijks Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van de baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn in het kader van onze controleopdracht op aanvaardbaarheid beoordeeld. Hierbij hebben wij geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd.

5. Overige aspecten in relatie tot onze controle (2/2)

Continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking	Wij hebben vanuit onze controle geen belangrijke bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.
Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Aa en Maas	Wij zijn onafhankelijk van uw waterschap en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels (Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO)) ten aanzien van onafhankelijkheid.
WNT	Waterschap Aa en Maas dient op basis van WNT bepalingen in haar jaarrekening de bezoldigingen van haar topfunctionarissen vermelden. Op basis van de wet wordt de functie van secretaris-directeur aangewezen als topfunctionaris. De WNT verantwoording voldoet aan de daaraan te stellen vereisten. Er is geen sprake van een overschrijding van het bezoldigingsmaximum.

Bijlage I - Overzicht van interim bevindingen

Bijlage I - Overzicht van interim bevindingen

Proces	Bevinding	Prioriteitstelling EJC 2017	Prioriteitstelling interim 2017
Interne beheersing	Verbijzonderde Interne Controle (VIC)	Opgelost	Hoog
Inkoop en aanbesteding	Contractenbeheer	Middel	Middel
Inkoop en aanbesteding	Inkoopmeldingsformulier	Opgelost	Middel
Inkoop en aanbesteding	Verplichtingenadministratie	Opgelost	Hoog
Personeel	Tijdsregistratie	Opgelost	Laag
Personeel	Autorisatie van vakantiedagen	Opgelost	Hoog
Personeel	Inhuur personeel	Laag	Middel
Belastingen	Bijdrage voor het zuiveren van afvalwater uit gebied 'De Dommel'	Opgelost	Middel
Belastingen	Verantwoording en controleverklaring belastingen	Opgelost	Middel
Financiële afsluiting	Tijdige en geautomatiseerde verwerking van belastingopbrengsten in de financiële administratie	Laag	Laag
Financiële afsluiting	Optimalisatie van financial accounting	Middel	Laag
Subsidies	Coördinatie subsidieproces	Middel	Middel
Opgelost	Passende opvolging gegeven aan de aanbevelingen waardoor het risico op materiële fouten in de jaarrekening tot een aanvaardbaar laag niveau is teruggebracht.		
Middel	Het risico op materiële fouten in de jaarrekening is inherent genomen aanwezig maar voor controledoeleinden tot een aanvaardbaar laag niveau teruggebracht. Het proces loopt echter niet optimaal en wij adviseren u sterk de aanbeveling op te volgen.		
Laag	Het risico op materiële fouten in de jaarrekening is beperkt. Het proces loopt nagenoeg optimaal, echter voor een verder optimalisatie adviseren wij u de aanbeveling op te volgen.		